

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Det unge Tyskland (1890)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 681. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes06-shoot-idm139753868067936/facsimile.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

mægtig Indflydelse paa Følelseslivet som Byrons. Af det attende Aarhundredes store Aander er Goethe, Jean Paul, Heinse, Hegel dem, fra hvem den tydeligst paaaiselige Paavirkning udgaar. Romantikerne indvirker dels som Lærere og Mestere (Wilhelm Schlegel, Brentano, Chamisso) dels som Modstandere (Tieck). Börne og Heine bestemmer med deres saa forskelligartede Genialitet i Kraft af det fælles Grundtræk af Stridbarhed den hele Tidsalder.

Men hvilken Rigdom paa oprindelige Personligheder! Man kaste Blikket ud over dette Kvindegalleri: Rahel og Bettina i deres Forhold til Goethe, Henriette Herz og Jeannette Wohl i deres Forhold til Börne, Heine's La Mouche, Immermanns Elisa, og Fyrstinde Pückler eller Charlotte Stieglitz i Forholdet til deres Mænd! Eller man lade Blikket glide hen over Mandsportræterne i denne Billedsal: Verdensmænd og Skribenter som Varnhagen og Pückler, stolte, stive Figurer som Platen og Immermann, Aasyn, der er lutter Liv og Ild som Börnes og Heines, sære, mandhaftige Skikkelser som Jacoby, kongelige Skikkelser som Feuerbach, fanatisk Vrængende som Menzel, enlige store og smaa Digtere som Rückert, Heibel, Ludwig, Scherenberg, Urostiftere som Wienbarg og Gutzkow, smidige Evner som Laube og Mundt, svage Melankolikere som Stieglitz, djærve, kraftfulde Sangere som Hoffmann og Freiligrath, umodne Karakterer som Herwegh, tvivlsomme Karakterer som Dingelstedt og Meissner, tapre Mænd som Sallet, Hartmann og Prutz. Ogsaa hvor deres Frembringelser ikke er af ypperste Rang, studerer man dem selv med den højeste Interesse.

Og dog vil Fremstillingen her tilfulde kun forstaaes af Den, der ser den i dens Sammenhæng med de tidligere Dele af det Værk, hvorfra den er et Led, altsaa som sidste Akt af et stort, historisk Drama.

Heensigten var, som det siges i Værkets første Linjer: gennem Studiet af visse Hovedgrupper og Hovedbevægelser i den europæiske Literatur at give Grundridset til en Psykologi af det 19de Aarhundredes første Halvdel. Aaret 1848, der betegner et historisk Vendepunkt og derved en foreløbig Afslutning, var allerede der angivet som den Grænse, til hvilken det var Forfatterens Agt at følge Udviklingens Gang. Hans første Gerning

var at udsondre Hovedlitteraturerne i Aarhundredets første Halvdel, dernæst at finde en Bevægelsernes Norm, en Begyndelse og et Midtpunkt.

Bevægelsens Norm fandtes i denne store Hovedrytme med Ebbe og Flod: den gradvise Synken og Forsvinden af det foregaaende Aarhundredes Følelses- og Idéliv indtil Autoritetstroens, Arvekongedømmets og Samfundsvedtægtens Triumf, saa Frihedsideernes Tilbagevenden i nye, stedse højere stigende Bølger. Udgangspunktet gav sig da af sig selv i den Gruppe af franske Værker, som blev døbt Emigrantlitteratur, og hvis første indvarsierende Skrift bærer Aarstallet 1800. Midtpunktet var ligesaa utvivlsomt. Det var fra det literære Synspunkt Byrons Død, fra det politiske den græske Frihedskrig, i hvilken han fandt Døden. Thi denne Dobbeltbegivenhed sætter Skel i Fastlandets Aandsliv og Literatur. Men saa var ogsaa Slutningspunktet givet, den europæiske Revolution i 1848. Og var Byrons Død Værkets Midtpunkt, saa maatte ogsaa den Gruppe af engelsk Literatur, i hvilken han hører hen, blive Værkets Hængsel, hvorom det drejede sig. Saa stod det hele klart i store Omrids: den spirende Reaktion hos Emigranterne, der dog er saa blandet med revolutionære Strømninger, den stigende Reaktion i det romantiske Tyskland, den Højdepunktet naaende, triumferende Reaktion under de første Aar af Kongedømmets Genoprettelsestid i Frankrig, saa Omslaget i hvad der fik Navn af Engelsk Naturalisme; dernæst Omslaget hos alle Frankrigs store Skribenter kort før Julirevolutionen, deres Sammentræden til den romantiske Skole i Frankrig, og endelig den Gruppe af tysk Literatur, som udmunder i Marstbevægelsen 1848.

Det forstaar sig af sig selv, at det Synspunkt, som her er anlagt, er et personligt. Saaledes grupperede og i denne Følgeorden, saaledes modsatte hinanden og med disse Udhævninger og Afskygninger fremtræder Literaturens Personligheder og Værker kun for en personlig Betragtningssmaaade, underkastede en personlig Behandling. Men upersonligt set er et halvt Aarhundredes Literatur kun et Kaos af hundredetusinder af Værker i et stort Antal Sprog.

Det personlige Standpunkt er dog ikke et vilkaarligt. Efter Forfatterens Evne og bedste Skøn er hver enkelt Personlighed